

DANMARK I DEN GLOBALE ØKONOMI

August 2005

Verdens bedste folkeskole

– vision og strategi

Regeringens debatoplæg til møde i Globaliseringsrådet

18. og 19. august 2005

Indledning: Folkeskolen og globaliseringen

Folkeskolen har et hovedansvar for, at alle unge rustes til at begå sig i den globale verden. Det er vigtigt for at sikre, at Danmark fortsat er blandt de rigeste lande i verden og forbliver et samfund uden store skel.

Regeringen har derfor fastsat ambitiøse mål for folkeskolen:

- Danmark skal have verdens bedste folkeskole.
- Eleverne i folkeskolen skal være blandt verdens bedste inden for de fire grundlæggende fagområder: Dansk/læsning, matematik, engelsk og naturfag (fysik/kemi, geografi, biologi og natur/teknik).
- Alle elever skal have gode faglige færdigheder. De dygtigste skal være på niveau med de bedste i andre lande. Og niveauet hos de svageste elever skal hæves.
- Undervisningen skal fremme unges kreativitet og selvstændighed, med fagligheden som omdrejningspunktet. Igennem fagligheden skabes det fundament, hvorfra eleven kan sammensætte og anvende sin viden på nye måder og i andre sammenhænge.
- Alle unge skal have grundlaget for at tage en ungdomsuddannelse efter folkeskolen. Målet er, at mindst 85 pct. gennemfører en ungdomsuddannelse i 2010 og 95 pct. i 2015.
- Flere unge skal have kvalifikationer til at gennemføre en videregående uddannelse. Målet er, at mindst 45 pct. gennemfører en videregående uddannelse i 2010 og 50 pct. i 2015.

Målene er svære at nå. Det skyldes, at folkeskolen i en årrække har lagt for lidt vægt på faglighed og resultater. Hvert år forlader omkring 10.000 børn skolen uden at kunne læse tilstrækkelig godt. De er blandt dem, der kan få vanskeligst ved at klare udfordringerne i det globale samfund.

Danske elever har dårlige eller utilstrækkelige resultater inden for de fire grundlæggende fagområder: Dansk/læsning, naturfag, matematik og engelsk. Vi har ingen stærk tradition for at evaluere elevernes færdigheder og give tilbagemeldinger til elever og forældre. Den danske folkeskole er heller ikke god til at bryde den negative sociale arv. De dygtigste elever er ikke på niveau med de dygtigste elever i andre lande.

Vores folkeskole har imidlertid også en række styrker, som er vigtige i en globaliseret verden. Dem skal vi værne om og bygge videre på. I forhold til andre lande har vi selvsikre og glade elever med interesse for samarbejde. Vores unge har en god viden om samfundsforhold og en udbredt demokratisk forståelse. Der er i folkeskolen en demokratisk tradition for

decentralisering med plads til nyskabelse. Vi har engagerede lærere, pædagoger og andet personale.

De ambitiøse mål for folkeskolen kræver grundlæggende ændringer i skolens hverdag og i varetagelsen af ansvaret hos alle parter. Den store udfordring er at holde fast i det, folkeskolen er god til, og samtidig skabe holdningsmæssige og konkrete forandringer, der kan føre til målene.

Der skal i lovgivningen fastsættes nye rammer for folkeskolen. Det er imidlertid, hvad der sker ude på skolerne, i børnenes hjem og i kommunalbestyrelsen, der er helt afgørende for forandring. Holdninger og handlinger blandt alle dem, som har med skolen at gøre, er afgørende for, at målet om verdens bedste folkeskole kan nås.

Visionen for denne fornyelsesproces er, at alle danske børn i løbet af deres barndom og ungdom får en så solid ballast som overhovedet muligt for at kunne uddanne sig og dermed begå sig i en globaliseret verden.

Danske børn skal have udfordringer og lære

- ✓ Folkeskolen skal sikre et højt niveau af faglige kundskaber og færdigheder, som kan måle sig med de bedste lande. Alle børn skal nå så langt, de kan.
- ✓ Alle børn skal udvikle personlige egenskaber, som gør den enkelte i stand til at leve et godt liv. Egenskaber, som bl.a. evnen til utraditionel og kreativ tænkning, foretagsomhed, omstilling til nye vilkår og samarbejde.
- ✓ Alle børn skal være fortrolige med de grundlæggende kulturelle værdier for vort samfund og demokrati og have et globalt udsyn. Den enkelte skal kunne møde andre kulturer med åbent sind, afklaret i forhold til ”hvem jeg er, og hvorfra jeg kommer”. Viden om andre kulturer og sproglige færdigheder skal sætte os i stand til at kommunikere med den verden, som omgiver os.
- ✓ Alle børn skal have udfordringer og mulighed for at udnytte deres evner optimalt. Det gælder i alle fag – både i de grundlæggende fag og i kreative fag som fx musik og billedkunst samt i idræt. Det styrker selvværd og tro på egne muligheder.
- ✓ Alle børn skal have en god start i folkeskolen og opleve en sammenhængende indsats i deres samlede lærings- og uddannelsesforløb - fra dagtilbud til skolen og mellem skolen og fritidsordningerne. Manglende udfordringer og støtte i dagtilbud og i skolen kan få alvorlige følger for det enkelte barn senere hen, herunder manglende selvværd.
- ✓ Alle børn skal ved afslutningen af folkeskolen have kompetencer og motivation til at vælge og gennemføre en ungdomsuddannelse og gerne fortsat uddannelse. Der skal være speciel opmærksomhed omkring elever med særlige behov – både børn med dansk baggrund og børn med en anden etnisk oprindelse. De skal have den nødvendige støtte, når de har brug for det.

Strategi for verdens bedste folkeskole

Folkeskolen skal fornyes ved en faglig styrkelse og opstramning, som samtidig bygger videre på skolens styrkesider.

Strategien tager bl.a. udgangspunkt i de problemstillinger og indsatsområder, som blev drøftet i Globaliseringsrådet i foråret 2005. Den har ni centrale indsatsområder, som gensidigt understøtter hinanden:

1. Folkeskolelovens formålsparagraf skal afspejle målsætningerne
2. Ansvar for folkeskolen skal stå mere klart og løftes bedre
3. En styrket og mere synlig pædagogisk ledelse af skolerne
4. Styrket faglighed inden for de grundlæggende fagområder
5. Faglige udfordringer til alle børn
6. Ro og respekt omkring undervisningen
7. Alle børn skal have en god start i folkeskolen
8. Stærkere målretning og faglighed i læreruddannelsen
9. Stærkere målretning og faglighed i pædagoguddannelsen.

De ni indsatsområder bygger oven på de styrker, som folkeskolen har i dag. Deres gennemførelse er en forudsætning for, at der sker den nødvendige fornyelse af folkeskolen.

Formålet med folkeskolen skal afspejle den skole, vi ønsker, og skal være klart for alle skolens parter, så hver især kender og løfter deres forpligtelser. Staten skal fastlægge folkeskolens mål og sikre de mest hensigtsmæssige rammer for, at den kommunale folkeskole kan nå målene. Kommunen skal påtage sig ansvaret for skolen og skal løbende vurdere, om målene nås og følge op herpå. Skolelederen skal udføre en synlig pædagogisk ledelse og have ledelsesværktøjer til at sikre høj kvalitet på den enkelte skole. Den enkelte lærer skal yde en kompetent undervisning og løbende evaluere elevernes udbytte, så der kan sættes målrettet ind med en undervisning, som er tilpasset den enkelte elev. Forældrene skal arbejde sammen med skolen om børnenes indlæring og adfærd.

Styrket faglighed inden for de grundlæggende fagområder er afgørende for at sikre, at alle kan begå sig i en globaliseret verden, hvor viden får større og større betydning. Det er afgørende for hele uddannelsesforløbet, at eleverne kan læse. Derfor skal der gøres en særlig indsats herfor allerede i førskolealderen og i børnehaveklassen. Undervisningen skal kunne forløbe med ro og respekt.

Denne faglige fornyelse i folkeskolen forudsætter desuden veluddannede ledere, lærere og pædagoger, der har en solid faglighed koblet med pædagogisk indsigt, som grundlag for deres arbejde med børnene.

1. Folkeskolelovens formålsparagraf skal afspejle målsætningerne

Der er ikke i dag en fælles opfattelse af folkeskolens formål. Det skyldes blandt andet, at folkeskolelovens formålsparagraf ikke er formuleret tilstrækkelig klart:

- Målet om tilegnelse af kundskaber og færdigheder er ikke tilstrækkeligt klart formuleret, og det fremgår ikke, hvilken vægt denne tilegnelse skal have i forhold til målet om alsidig personlig udvikling.
- Det omtales ikke, at skolen skal forberede alle unge på uddannelse efter folkeskolen og på beskæftigelse.

Formålsparagraffens formulering har bidraget til, at udviklingen af elevernes faglige kundskaber og færdigheder af mange i skolen anses for mindre vigtig end udviklingen af deres sociale og følelsesmæssige sider. Målet om den alsidige personlige udvikling bruges således ofte som en forklaring på de manglende faglige resultater.

Det skal formuleres klart, at faglige kundskaber og færdigheder er afgørende i skolens arbejde. Hver enkelt elev skal altid bringes så langt som muligt i erhvervelsen af kundskaber og færdigheder.

Målet er både at udruste eleverne med en solid faglig ballast og udvikle elever alsidigt, så de trives med sig selv, hinanden og verden omkring dem, og gøres fortrolige med den fælles danske kultur. Det udelukker ikke hinanden. Målet er, at eleverne skal kigge mere ud end ind i sig selv.

Ændring af folkeskolelovens formålsparagraf

- Folkeskolelovens formålsparagraf skal ændres. Vigtigheden af skolens arbejde med faglighed og ansvaret for at forberede eleverne til videre uddannelse – især en ungdomsuddannelse – og til beskæftigelse skal vægtes klart og stærkere i formålsparagraffen.
- I forlængelse heraf skal der ske en gennemgang af alle fagenes formål. Trinmålene skal tilpasses i overensstemmelse hermed.

2. Ansvar for folkeskolen skal stå mere klart og løftes bedre

Folkeskolen er en kommunal opgave, og kommunalbestyrelsen har det overordnede ansvar herfor. Det er den enkelte kommunalbestyrelse, som har det endelige ansvar for undervisningens kvalitet og for, at børn og unge lærer det, de skal. Det er dens ansvar, at børn og unge i kommunen får de grundlæggende færdigheder, som de skal bygge deres senere liv på.

Loven fastlægger ansvaret, men folkeskolens aktører påtager sig det i varierende grad. Flere eksempler peger på, at lovgivningens intentioner ikke er blevet gennemført på centrale områder:

- Folkeskoleloven har i mange år fastsat, at skolerne har pligt til løbende at evaluere elevernes udbytte af undervisningen. Alligevel er den løbende evaluering meget svag i praksis.
- Folkeskoleloven har siden 1993 fastsat som krav, at undervisningen skal varieres, så den svarer til den enkelte elevs behov og forudsætninger. Det viser sig imidlertid, at undervisningsdifferentiering fortsat kun anvendes i begrænset omfang.
- Kommunerne har det overordnede ansvar for skolevæsenet, herunder at fastlægge mål og rammer, ansætte ledere og lærere og for at føre tilsyn med folkeskolerne. Mange kommuner står dog usikre over for tilsynsopgaven og fører ikke et systematisk tilsyn med skolerne og deres resultater.

Disse eksempler vidner om en kultur, hvor væsentlige beslutninger synes at forsvinde i en ansvarsmæssig gråzone, hvor ingen rigtigt føler ansvar. Der er et påtrængende behov for større klarhed om kommunalbestyrelsens ansvar og de redskaber, kommunalbestyrelsen har for at løfte det.

Der er også behov for større klarhed om ansvaret på niveauerne under kommunalbestyrelsen. Spørgsmålet er om den nuværende fordeling af kompetencer mellem kommunalbestyrelsen, skolebestyrelsen og skolelederen vanskeliggør en entydig placering af ansvar. Skolebestyrelsen har ligesom kommunalbestyrelsen en tilsynsforpligtelse og skal bl.a. fastlægge en række principper for skolens virke, herunder for arbejdets fordeling mellem lærerne.

Det er væsentligt, at kommunerne varetager ansvaret som arbejdsgiver, herunder sikrer en overenskomst, som understøtter en god tilrettelæggelse af undervisningen. Regeringen og Kommunernes Landsforening har i foråret 2005 aftalt at gennemføre en analyse af folkeskolelærernes arbejdstid i forhold til de opnåede effekter.

Det overordnede perspektiv for kommunalbestyrelsen skal være, at kommunen ved en sammenhængende politik sikrer en god overgang for alle børn fra daginstitution til skole, en god skolegang, og at de unge efter folkeskolen får en ungdomsuddannelse.

Initiativer til at sikre klart ansvar for folkeskolen

Det er afgørende for at realisere de ambitiøse mål om verdens bedste folkeskole, at ansvarsfordelingen er helt klar, og at alle kommuner løfter deres ansvar og har en aktiv skolepolitik.

- Sammen med præciseringen af folkeskolelovens formålsparagraf skal kommunalbestyrelsen i folkeskoleloven have et klart og sammenhængende ansvar for børns læring og uddannelse fra førskolealderen til de unge forlader folkeskolen og et klarere og mere sammenhængende medansvar for, at de går i gang med og fuldfører en ungdomsuddannelse.
- Der skal ske en præcisering af kommunalbestyrelsens ansvar for kvalitetssikring og for et effektivt tilsyn med folkeskolerne. Kommunalbestyrelsen skal forpligtes til at udarbejde og drøfte en årlig tilsynsrapport om det faglige niveau i kommunens skoler. Rapporten skal bl.a. vurdere skolernes faglige niveau i forhold til resultaterne fra de kommende obligatoriske test, den kommende national standard samt skolernes evalueringspraksis.
- Der skal gennemføres en analyse af behovet for herudover at præcisere ansvaret mellem de forskellige aktører på folkeskoleområdet, samt forslag til, hvordan dette bedst sker. Analysen skal bl.a. vurdere ansvarsfordeling mellem kommunalbestyrelse, skoleledelse og skolebestyrelse.

3. En styrket og mere synlig pædagogisk ledelse af skolerne

Ledelse gør en forskel på, hvor godt en skole fungerer, og hvor meget eleverne lærer. En synlig ledelse er en vigtig del af en god folkeskole, som styrker børns muligheder for at begå sig i den globaliserede verden.

På den enkelte skole er der behov for en stærk ledelse, som understøtter en høj pædagogisk standard og udvikling. En ledelse, der sætter mål, vejleder, følger op og er i løbende dialog med medarbejderne. Og som sikrer retning, forandring og struktur.

I danske skoler er der en fremherskende ambivalent holdning til ledelse. Skoleledere har ikke en lederrolle svarende til ledere i andre offentlige institutioner eller i private virksomheder. Der er stor forskel på, hvorledes skoleledelsen udøves, og i hvilken udstrækning skolelederen faktisk fungerer som leder. Mange skoleledere oplever et stort administrativt pres, som tager tid fra kerneopgaven, pædagogisk ledelse.

Skoleledernes ledelsesværktøjer og rum for ledelse er i dag begrænsede:

- Traditionen for, at lærerne i praksis selv frit vælger metoder, og forestillingen om læreren som ”privatpraktiserende” begrænser skolelederens adgang til at lede.
- Manglende systematisk indblik i elevernes løbende præstationer vanskeliggør skolelederens udøvelse af sin pædagogiske ledelse vedrørende undervisningens kvalitet.
- Arbejdstidsaftalen sætter tydelige grænser for, hvor meget skolelederen reelt kan råde over af lærernes arbejdstid. En bestemt del af den enkelte lærers arbejdstid tilrettelægges og administreres af læreren selv uden reel mulighed for skolelederen til at lede og fordele arbejdet. Danske læreres årlige undervisningsforpligtelse er ikke af samme omfang som for lærere i en række andre lande, vi sammenligner os med.
- Ifølge folkeskoleloven er det kommunalbestyrelsen, som ansætter lærerne efter at have indhentet en vejledende udtalelse fra skolebestyrelsen. En del steder er det dog praksis, at den konkrete ansættelseskompetence er delegeret til skolelederen.
- Kun få skoleledere har reel mulighed for at påvirke aflønningen af skolens lærere.

Der bør i den enkelte kommune ske en styrkelse af skolelederen gennem øgede krav til ledelse og til ansvar for resultater, større accept af ledelse og bedre redskaber til især den pædagogisk ledelse.

Initiativer til at styrke og synliggøre ledelsen i folkeskolen

De ambitiøse mål for folkeskolen kræver en fornyelsesproces, som bl.a. skal drives frem af en synlig pædagogisk ledelse. Skolelederne bør have samme rolle som ledere andre steder i samfundet.

- Skolelederen skal sikres løbende indblik i elevernes resultater som led i at vurdere kvaliteten af lærernes undervisning. Det skal bl.a. ske gennem de nationale test. Der skal skabes større åbenhed om, hvordan undervisningen forløber i klasselokalerne, og skolelederen bør med mellemrum overvære undervisningen i klasserne.
- KL og Danmarks Lærerforening bør ændre overenskomsterne, så skolelederen kan råde over en større del af lærerens tid og få større indflydelse på de ansattes aflønning.
- Der anbefales ansættelsesformer for skoleledere, som fremmer resultater og gør det attraktivt at søge en stilling som skoleleder.
- Som led i en styrkelse af skolelederne kan den delegation af den konkrete ansættelseskompetence til skoleledere, som praktiseres i en del kommuner, med fordel udbredes til flere.
- Det anbefales, at der sikres skolelederen tid til synlig pædagogisk ledelse, fx ved aflastning for administrationstunge opgaver.
- Der foreslås en styrket og mere målrettet uddannelsesindsats for skolelederne. Der kan fx. stilles krav om lederuddannelse ved nyansættelse og efteruddannelse af allerede ansatte skoleledere.

4. Styrket faglighed inden for de grundlæggende fagområder

Dansk (særligt læsning), matematik, engelsk og naturfagene er grundlæggende fagområder. De er vigtige for at lære andre fag og rummer nødvendige kompetencer for at klare sig på fremtidens arbejdsmarked og i en globaliseret verden.

Danske elevers færdigheder inden for de fire grundlæggende fagområder er ikke tilfredsstillende.

- At kunne læse er afgørende for tilegnelsen af andre fag og for at kunne klare sig i skolen og i videre uddannelse. Cirka hver sjette elev forlader i dag folkeskolen med utilstrækkelige læsefærdigheder, og danske elever indtager kun en middel placering i forhold til elever i andre lande.
- Matematik er, som læsning, et grundlæggende vidensområde, der er vigtigt for tilegnelsen af andre fag og færdigheder. Ikke mindre end 16 pct. af de 15-16-årige ligger imidlertid på og under det laveste niveau af seks. Det svarer til omkring 10.000 elever, hvilket ikke er tilfredsstillende.
- Danske elever er betydeligt dårligere inden for naturfagene end eleverne i landene omkring os. Målet er, at eleverne, både piger og drenge, opnår kundskaber i verdensklasse i naturfagene. Naturfagene er meget centrale fag i forbindelse med teknologisk innovation og udvikling. Derfor skal vi kunne måle os med de bedste, hvis vi også fremover skal kunne klare os i den internationale konkurrence om viden og innovation.
- Solide kundskaber i engelsk er en nøgle til at kunne begå sig i en globaliseret verden. Desværre er danske elevers faglige færdigheder i engelsk ikke tilstrækkeligt gode.
- Der er for få rigtigt gode elever, og de bedste elever i Danmark er ikke fagligt på niveau med de bedste elever i andre lande.
- Der er utilstrækkelig opmærksomhed på nødvendigheden af at udvikle vores talenter, ikke mindst på det naturfaglige område.

De grundlæggende kompetencer skal styrkes. Derudover skal faget historie bidrage til at gøre eleverne fortrolige med dansk kultur og give dem kendskab til andre kulturer for at kunne agere i verden omkring dem.

I tillæg hertil skal eleverne kunne udvikle deres musiske og kreative egenskaber og færdigheder. Det moderne samfund og det moderne menneske har tillige brug for kunst, kreativitet og følelser. Øjnene skal lære at se, hvad de ikke før kunne se. Ørerne skal lære at høre, hvad de ikke før kunne høre. Sanser og følelser skal udfordres, og den velkendte verden skal udvides. Billeder skal kunne forstås og kommunikeres. Motorik og

koncentration skal opøves. Det står ikke i modsætning til de øvrige fag, men gavner tværtimod de øvrige fag.

Initiativer til styrket faglighed inden for de grundlæggende fagområder

Danske folkeskoleelever skal være blandt verdens bedste til dansk/læsning, matematik, naturfagene og engelsk. Det kræver ekstra fokus på disse fagområder.

For hvert af de fire fagområder udarbejdes en handlingsplan med konkrete initiativer, der skal pege frem mod målet om færdigheder i verdensklasse. Samtidig skal de nuværende trin- og slutmål gennemgås for at sikre, at de er tilstrækkeligt ambitiøse.

- Dansk (særligt læsning) skal bl.a. indgå som et selvstændigt fag i den nye børnehaveklasse, og der afsættes flere timer i 1.-3. klasse. Der skal gøres en særlig indsats for de lidt ældre elever med dårlige læsefærdigheder, herunder tosprogede, for at give dem bedre mulighed for at gennemføre en ungdomsuddannelse.
- I matematik skal der bl.a. sættes fokus på fagets indhold og metoder og det forhold, at forældre kan have svært ved at hjælpe deres børn med lektierne i matematik.
- Handlingsplanen for naturfagene skal udarbejdes sammen med interesserede virksomheder, organisationer og de naturfaglige undervisningsmiljøer. Der skal bl.a. ses på de faglige mål, lærernes kompetencer, undervisningsmaterialer samt de naturfaglige krav videre i uddannelsessystemet.
- Handlingsplanen for engelsk skal sikre et mærkbart løft i alle elevers færdigheder, og der skal tillige fokuseres på samspillet mellem alle folkeskolens sprogfag.
- Folkeskolens afgangsprøver inden for de fire grundlæggende fagområder skal gøres obligatoriske.
- Der skal løbende følges op på, om målene nås. Derfor skal det nye nationale råd for evaluering og kvalitetsudvikling bl.a. have til opgave at følge fremskridtene inden for de fire grundlæggende fagområder.

Kulturbærende, kunstneriske, musiske og kreative fag:

- Faget historie skal styrkes med flere timer i 4. og 5. klasse. Et læseplansarbejde skal bl.a. præcisere beskrivelserne af væsentlige emner og perioder i kronologiske forløb, og der indføres en historiekanon.
- Skolerne skal stimulere børnene til fysisk aktivitet, som sammen med sund kost har positiv betydning for børnenes læring.

- Der skal sættes fokus på de kunstneriske, musiske og kreative fags betydning for skolens andre fag og for samfundsudviklingen.

5. Faglige udfordringer til alle børn

Alle danske børn skal have muligheder for og udfordres til at udnytte deres fulde potentiale. Målet er, at hver enkelt elev har så mange faglige kundskaber og færdigheder som muligt, når de forlader folkeskolen. Det skal bl.a. opnås ved, at undervisningen planlægges og tilrettelægges, så den rummer udfordringer for alle elever. Det er langt fra tilfældet i dag. Derfor må der ske en styrkelse af den differentierede undervisning.

Folkeskolen skal blive meget bedre til at give udfordringer, muligheder og stille forventninger til alle børn i skolen. Lærerne spiller en afgørende rolle for, om det lykkes. Det kræver en undervisning af høj faglig kvalitet og løbende evaluering og tilbagemeldinger om de enkelte elevers præstationer i forhold til målene inden for de enkelte fag.

Det kræver også klarhed om målene og klarhed i kommunikationen mellem skole, elev og hjem om de opnåede resultater. Især for børn fra hjem uden boglige traditioner er det vigtigt med tydelighed i skolens faglige krav. Skolen skal tydeliggøre, hvad der skal læres, hvordan det skal læres, og hvorfor det skal læres. Ellers kan det være svært for både forældre og børn at forstå, hvad der skal ske i skolen, og hvad hjemmet skal bakke op om og støtte barnet i at lære.

Den danske folkeskole mangler en kultur for evaluering og tilbagemelding til elever og forældre. Mere og bedre evaluering kan regnes til den enkeltforandring, der er vigtigst at gennemføre, hvis andre initiativer skal kunne indføres, så de får en virkning, og så standarderne kan hæves.

Den løbende evaluering, som i større udstrækning skal bygge på skriftlighed, er også det redskab, der skal bruges til at tilrettelægge undervisningen, så der er udfordringer for alle elever. De elever, der har svært ved at lære, skal have særlig opmærksomhed. Men også de dygtigste elever skal have udfordringer. Det er en vigtig del af skolens arbejde at have øje for de særlige talenter og give dem særlige udfordringer.

Initiativer til at sikre faglige udfordringer til alle børn

Undervisningen skal tilrettelægges, så alle børn får faglige udfordringer svarende til deres forudsætninger.

- Skolerne skal have pligt til at evaluere elevens udbytte af undervisningen med udgangspunkt i de bindende mål for undervisningen. Evalueringen skal danne grundlag for vejledning af den enkelte elev og for den videre planlægning af undervisningen.
- Til brug for den løbende evaluering og i tilbagemeldingen til forældrene om elevens udbytte af undervisningen skal hver elev have en elevplan, som indeholder resultater af og opfølgning på evalueringen, herunder i forhold til trin- og slutmålene, resultaterne af de obligatoriske test og lærerens og elevens løbende målfastsættelse.

- Fra næste år og frem indføres nationale test på udvalgte klassetrin i læsning, matematik, engelsk og inden for naturfagene.
- Resultaterne af de gennemførte test skal tilgå kommunalbestyrelsen, således at den løbende kan følge med i skolernes resultater.
- De løbende evalueringer skal anvendes til at differentiere undervisningen, så alle elever får udfordringer og fremgang. Mulighederne for at opdele eleverne i hold i en del af tiden på baggrund af deres faglige niveau skal anvendes målrettet hertil.
- Børn, som skal have specialundervisning i et fag, skal have denne undervisning, uden at det går ud over undervisningen i andre fag.
- Reformen af læreruddannelsen (jf. afsnit 8) skal styrke lærernes kendskab til og anvendelse af forskellige undervisningsmetoder målrettet forskellige undervisningskrav og anvendelse af evaluering.
- Ved en omlægning af skolestarten (jf. afsnit 7) skal der bl.a. ske en målrettet indsats for børn, som har vanskeligheder med deres sproglige udvikling.

6. Ro og respekt omkring undervisningen

Større faglighed i folkeskolen skal fremmes gennem ro og respekt omkring den daglige undervisning. Det er en nødvendig forudsætning for at gennemføre undervisning og for en faglig fordybelse i de enkelte fag.

Danske skoleelever placerer sig selv langt nede på en skala over ønskelig adfærd. Ligeledes er der indikationer på, at en høj grad af uro i timerne har en sammenhæng med dårlige elevresultater.

Urolige elever i en klasse kan hindre hele undervisningssituationen, fordi tiden i stedet skal bruges til at opbygge forudsætningerne for, at en undervisning kan ske. Det er udtryk for manglende respekt over for de andre elever i klassen og over for læreren.

Indsats for at skabe mere ro og respekt om undervisningen

Forældrene har det grundlæggende ansvar for, at deres børn opfører sig ordentligt og tager hensyn til andre mennesker. En tæt og åben dialog mellem forældre og skole om børn, der forstyrrer undervisningen, er nødvendig for at rette op på problemerne. Men det er også vigtigt, hvordan ledelse og lærere griber det an på den enkelte skole.

- Skoleledelsen skal fremme en kultur baseret på klare normer og regler for god opførsel og elevernes fremmøde, så alle har en fælles forståelse af kravet om ro og respekt omkring undervisningen.
- Alle lærere har en ledelsesrolle. Lærernes kompetencer til at lede undervisningen, herunder de særlige udfordringer som urolige børn skaber i indskoling og i de yngre klasser, skal styrkes. Det skal indgå i reformen af læreruddannelsen (jf. afsnit 8.)
- Et udvalg om ro og orden skal afdække erfaringer og komme med forslag til større arbejdsro og trivsel i skolen, herunder forældrenes rolle heri.
- Ved en ændring af pædagoguddannelsen (jf. afsnit 9) skal der lægges øget vægt på kompetencer til at fremme udvikling af børns sociale kompetencer i dagtilbud og børnehaveklassen.

7. Alle børn skal have en god start i folkeskolen

Alle børn skal have en god start i folkeskolen. En skæv skolestart kan knække selvtilliden og forringe uddannelsesmulighederne senere hen. Derfor er det vigtigt, at børnene forberedes til at starte i skolen og får en god overgang til livet i skolen.

Legen er vigtig i ethvert barns opvækst. Her udvikles fantasi og evne til at fungere sammen med andre. Legen udgør et vigtigt element i at lære, udvikle sproget og evnen til at fungere sammen med andre. Sidste år blev der indført pædagogiske læreplaner for børn i dagtilbud, hvor leg og læring kombineres, bl.a. for at sikre, at alle børn har alderssvarende sproglige færdigheder, når de er nået til skolealderen.

Overgangen fra daginstitution til skole er en stor begivenhed i de fleste børns liv. Men der er mange steder ikke tale om en glidende overgang. Der skal skabes bedre sammenhæng i dagtilbud, skole og fritidsordning.

Danske børn starter sent i skole. I 2004 startede ca. hver fjerde dreng i 1. klasse i det år, han fyldte 8 år. For pigernes vedkommende er det ca. hver sjette pige, som kommer senere i skole. Det er bekymrende, at så mange børn starter så sent i skole. Det skal fortsat være forældrene, der i praksis afgør, hvornår deres barn begynder i skole, men der er behov for overveje, hvordan flere børn fremover kan starte i børnehaveklassen i det år, de fylder seks år.

Initiativer for en god skolestart

Der nedsættes et skolestartsudvalg, som skal vurdere og komme med forslag til et mere samlet læringsforløb for dagtilbud, indskolingen og skolefritidsordning. Forslagene skal især sigte mod bedre tilbud til de svage børn. Udvalget har bl.a. følgende opgaver:

- Formålsparagraffen for dagtilbud skal vurderes. Der skal øget vægt på at støtte børn, der har vanskeligt ved at lære og udvikle sig, og på at give barnet en god overgang til skolen. Der igangsættes en evaluering af de første erfaringer med pædagogiske læreplaner i dagtilbuddene, især i forhold til barnets senere læseindlæring.
- Børn, som har vanskeligheder med deres sproglige udvikling, skal tidligt have målrettet sprogstimulering.
- Børnehaveklassen gøres obligatorisk, og der indføres egentlig undervisning i dansk, især læsning, med et fast timetal og varetaget af en lærer.
- Ved start i børnehaveklassen gennemføres en sprogscreening, som skal bruges i tilrettelæggelsen af undervisningen af den enkelte elev. Allerede fra første skoledag skal der tages fat på differentieret undervisning med særlig fokus på de usikre skolestartere.

- Der fastlægges en indholdsbeskrivelse for skolefritidsordninger mv. Den skal bl.a. indeholde lektiehjælp til bogligt svage elever samt idræt.
- Udvalget skal analysere årsager til sen skolestart og fremlægge forslag, der bidrager til, at færre udskyder skolestarten. Målet er, at børn som hovedregel fremover starter i børnehaveklassen i det år, de fylder seks.
- Forældre, der ønsker at udskyde deres barns skolestart, skal f.eks. have tilbud om en nærmere faglig vurdering af deres barns skolestartparathed. Udvalget skal se på ”best-practice” i kommuner, som gennem en målrettet indsats har reduceret antallet af sene skolestartere.

8. Stærkere målretning og faglighed i læreruddannelsen

Målet om verdens bedste folkeskole forudsætter, at vi også har verdens bedste lærere – lærere, som er fagligt dygtige og pædagogisk kompetente.

Læreren skal være den professionelle specialist i børns indlæring og være fagligt og didaktisk velfunderet i sine linjefag. Uddannelsen i dansk og matematik skal styrkes. Antallet af linjefag skal reduceres. Det langsigtede mål er, at læreren kun underviser i sine linjefag.

Der er væsentlig forskel på de krav, som undervisningen stiller på de yngre og ældre klassetrin.

I indskolingen og på de yngste klassetrin skal hvert enkelt barn lære de grundlæggende kundskaber og færdigheder i dansk og matematik, så det faglige fundament er i orden for det videre forløb i skolen. Det forudsætter, at læreren behersker særlige undervisningsmetoder. Viden om naturen og omverdenen er også vigtig for barnets udvikling. Det gælder om, at børnene bevarer nysgerrigheden og lysten til at lære på en måde, så både de stærke og de svage kan se, at de stadig gør fremskridt.

På de ældste klassetrin skal eleverne have de nødvendige faglige og personlige forudsætninger for at begynde på og fuldføre en ungdomsuddannelse. Det stiller øgede krav om faglighed og til undervisningsmetoder, som er velegnet for disse klassetrin.

Det er derfor ikke længere tidssvarende, at den enkelte lærer skal kunne undervise i alle fag og på alle klassetrin. En reform af læreruddannelsen skal bl.a. sikre, at de lærerstuderende

- specialiserer sig i forhold til fagligt indhold og alderstrin,
- lærer at udfordre og undervise eleverne ud fra den enkelte elevs forudsætninger og løbende evaluere den enkeltes udbytte af undervisningen,
- lærer hvilke undervisningsmetoder, der virker til hvilken type problemstillinger og til hvilken type elever,
- lærer en åben, pædagogisk undervisningskultur, hvor undervisning er præget af forståelse for pædagogisk ledelse, samarbejde i undervisningen, og for at undervisning er en åben proces og ikke et personligt anliggende.

Læreruddannelsen skal bygge på viden om, at noget undervisningsindhold og nogle undervisningsmetoder er bedre end andre til at opnå folkeskolens mål. Uddannelsen af lærerne skal derfor bygge på erfaringer fra forskning, udviklingsarbejder og evalueringer.

Læreruddannelsen skal tiltrække dygtige studerende. Men nogle seminarier optager mange studerende, der reelt ikke har kompetencer til at deltage på det forudsatte niveau. For at styrke fagligheden er der behov for at stramme op på de studerendes indgangsniveau i linjefagene.

Universitetsuddannede kan med deres forskningsbaserede uddannelser og med deres personlige erfaringer bidrage til at bringe nye arbejdsformer og ny viden ind i skolen.

I dag er der mulighed for at uddanne sig til såkaldt meritlærer. Mange har benyttet sig af denne mulighed og bidraget til fornyelse i folkeskolen. Men nyuddannede meritlærere lønnes ofte som helt nye lærere på laveste løntrin til trods for mange års erfaring.

En målretning af læreruddannelsen kan ske på to måder:

- En model (model 1), hvor læreruddannelsen opdeles i to retninger, som målrettes hhv. de yngre og ældre klassetrin.
- En alternativ model (model 2), som tager udgangspunkt i en fælles læreruddannelse som i dag.

Model for målretning af læreruddannelsen mod de yngre og ældre klassetrin (model 1)

Fremtidens lærer skal have en mere målrettet kompetence i forhold til de forskellige krav, som undervisningen stiller på de yngre og ældre klassetrin.

- Læreruddannelsen opdeles i to retninger. Den ene retning målrettes begynder- og mellemtrinnet (1.-6.klasse). Den anden retning rettes mod mellemtrinnet og det afsluttende trin (4./5.-9. klasse). Inden for de to retninger skal de studerende specialisere sig fagligt.
- Uddannelsen målrettet de yngste elever skal have sin tyngde i pædagogik og praktik, i dansk og matematik, i natur/teknik og i de praktiske/musiske fag – alle på en måde, der er målrettet de yngre elever. Den pædagogiske del af uddannelsen målrettes de mindre børns særlige behov, og med specialisering f.eks. inden for indskoling, børn med særlige behov, tosprogede børn eller læseundervisning. For den faglige del af uddannelsen kan der være flere muligheder, hvor det faglige indhold er målrettet undervisning i 1. til 6. klasse.
- Uddannelsen målrettet de ældre elever skal have sin tyngde i fag, fagdidaktik og praktik. Den pædagogiske del af uddannelsen tager udgangspunkt i større børns behov. Hver studerende vælger to linjefag, som samlet set udgør to årsværk.
- For at fastholde helheden i læreruddannelsen kan der være et fælles indgangsforløb eller fælles moduler i uddannelsen.

**Alternativ model for målretning af læreruddannelsen:
En fælles læreruddannelse med mulighed for specialisering og deling af fagene dansk og matematik, så indholdet målrettes mod de yngre eller ældre klassetrin (model 2)**

- Den studerende skal vælge færre end de nuværende fire linjefag.
- Fagene dansk- og matematik opdeles i hver to linjefag, rettet mod henholdsvis 1. til og med 6. klasse og mod 4. til og med 9/10. klasse. Undervisningen i disse linjefag tager udgangspunkt i erfaringer og eksempler fra skolens mellemtrin, som danner et fælles indgangsforløb for alle studerende. I den efterfølgende specialisering arbejdes med indhold fra de relevante niveauopdelte faglige mål for skolen.
- Mulighed for specialisering i arbejdet med en særlig aldersgruppe i overensstemmelse med valg af niveau i dansk og matematik.
- Krav om stærkere faglig sammenhæng mellem den enkelte studerendes linjefag.
- Sikring af en tilstrækkelig faglig tyngde i den samlede uddannelse.

Herudover er der – uanset om man vælger model 1 eller model 2 - behov for at styrke læreruddannelsen ved en række andre elementer:

Generel styrkelse af læreruddannelsen

Reformen af læreruddannelsen skal herudover styrke læreruddannelse ved:

- Obligatorisk kursus i evaluering og evalueringsformer på elev-, klasse- og skoleniveau. Evalueringen skal også indføres som et fagligt område i de enkelte linjefag.
- Styrket specialpædagogik. Der skal være mulighed for at vælge linjefag i specialpædagogik rettet mod børn med særlige behov.
- Opstramning af indgangsniveauet til linjefagene dansk, matematik, natur/teknik, fysik/kemi og geografi.
- Resultater fra uddannelsesforskning skal bruges aktivt i læreruddannelsen og finde vej til skolens hverdag. Videngrundlaget for seminarernes undervisning skal styrkes, herunder gennem et stærkere samarbejde mellem universiteter og centre for videregående uddannelser (CVU'er). Der fremlægges forslag herom.

Efteruddannelse og andre tiltag

Reformen af læreruddannelsen skal suppleres med andre tiltag, som også på kortere sigt kan bidrage til at styrke undervisningen i folkeskolen.

- Lærernes efteruddannelse skal i højere grad målrettes de aktuelle behov i skolen, herunder et højere fagligt niveau i dansk, matematik, engelsk og i naturfagene. Regeringen og Kommunernes Landsforening er enige om at målrette og styrke efteruddannelsen af skolelederne og lærerne i de kommende år. Det skal undersøges, hvorledes den nuværende efteruddannelsesindsats kan forbedres og målrettes øget faglighed i dansk, matematik og i naturfagene. Der udarbejdes en handlingsplan, som skal bidrage til at kvalificere lærerne inden for skolens grundlæggende fagområder.
- Universitetsuddannede, herunder bachelorer, får mulighed for at kvalificere sig til at undervise i folkeskolens ældste klasser på lige fod med læreruddannede gennem et kortere pædagogisk forløb på et center for videregående uddannelse (CVU).
- Det anbefales, at Kommunernes Landsforening og Danmarks Lærereftorening aftaler lønmæssige rammer for meritlærere mv., som i højere grad afspejler deres faglige forudsætninger og forudgående erfaringer.

9. Stærkere målretning og faglighed i pædagoguddannelsen

En reform af pædagoguddannelsen skal bidrage til at realisere visionen om en god skolestart for alle børn.

Der er behov for en faglig opgradering og stærkere specialisering i pædagoguddannelsen, så den for de studerende, der ønsker at arbejde i dagtilbud og børnehaveklasser, i højere grad målrettes dette arbejdsfelt.

Uddannelsen skal bl.a. kvalificere pædagoger til

- at stimulere og understøtte børnenes udvikling som led i en sammenhængende indsats fra de starter i dagtilbud til 7 års alderen,
- at arbejde med pædagogiske læreplaner i dagtilbud og bindende mål- og indholdsbeskrivelser i børnehaveklassen samt metoder til at følge og dokumentere børnenes udvikling,
- at yde særlig målrettet støtte til børn med særlige behov og til tosprogede børn, der har vanskeligheder,
- at medvirke kvalificeret til det samarbejde med lærere, der er afgørende for, at børn oplever en sammenhæng i overgang fra dagtilbud til skole.

Stærkere målretning og faglighed i pædagoguddannelsen

- Det foreslås, at pædagoguddannelsen ændres, så uddannelsen bliver stærkere specialiseret end i dag. Specialiseringen kan fx ske i form af en linjefagsmodel, således at den studerende kan specialisere sig inden for fagområder, funktionsområder og aldersgrupper.
- Der skal fx skabes sikkerhed for, at kommende pædagoger får de nødvendige kompetencer i forbindelse med indskolingen gennem indførelse af et linjefag i indskoling samt evt. linjefag i et praktisk-musisk fagområde.